

Ds Richard Vissinga

Lucas 2, 22 – 39

OGH 29-12-2013

Lieve gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Wie wel eens in een museum de schilderijencollectie bezoekt, weet van de prachtige drieluiken die ooit geschilderd zijn. Telkens een bijzondere belevenis om te ontdekken dat de schilder aan één doek niet genoeg had, maar er drie beschilderde die samen één geheel vormen.

De eerste twee hoofdstukken van Lucas' evangelie moeten we beschouwen als zo'n drieluik.

Op het linkerzijpaneel zien we het koppel Zacharias en Elisbeth, ouders van Johannes, profeet van de Allerhoogste.

Op het middenpaneel Maria, Jozef en het kind Jezus, Zoon van de Allerhoogste.

En op het rechterzijpaneel zien we Simeon en Hanna, respectievelijk dienstknecht en profetes van de Allerhoogste.

De panelen samen vormen een ouverture, een leeswijzer voor het hele Evangelie.

Wie het Koninkrijk van God wil ontvangen, zal zich niet te groot moeten achten om een hulpeloos kind in de armen te nemen en te bedenken: dit kind is een teken van hoop.

Vandaag horen we twee mensen, die op deze manier naar het kind Jezus kijken: Simeon en Hanna, en hoe dat verbazing oproept bij zijn ouders, Jozef en Maria.

Jezus in de tempel, voor de eerste keer. Jezus, die de engel noemde met die grote en veelbelovende namen: Redder, Heiland, Gezalfde. De Messias van Israel nu in de tempel. Je zou verwachten, dat iedereen de adem zou inhouden, de gebeden en de offers zou staken, dat de Levieten zouden komen aansnellen om prompt het hoogste lied aan te heffen. Maar nee, niets van dat al. Jezus komt de tempel binnen, zoals elk joods jongetje na 40 dagen. Zo staat het in de wet voorgeschreven. Aan de wet onderwerpt Jezus zich.

Nadat de dagen van hun reiniging voltooid waren. Dat is na 40 dagen, stelt het boek Leviticus.

Dan zal de eerstgeboren zoon aan de Heer worden voorgesteld en losgekocht.

We moeten terugdenken aan het oude paasverhaal van Israel, aan die nacht waarin al het eerstgeborene van Egypte stierf, maar de eerstgeborenen van Israel werden gespaard. Niet omdat ze beter waren dan de anderen, maar uit genade. Zo wilde God het. En daarom sprak men af: eigenlijk heeft God een speciaal recht op onze eerstgeboren zonen, die zouden moeten worden afgestaan voor zijn dienst. Maar ze kunnen worden losgekocht, vrijgekocht uit de dienstbaarheid. En er wordt een plaatsvervangend offer gebracht.

't Doet denken aan dopen, als doopouders zeggen dat ze hun kind willen opdragen aan God. Daarmee willen ze uitdrukken, dat hun kind, het kind dat uit hen beiden is geboren, aan God toebehoort. Zij ontvangen het uit Gods hand. Zij willen ook nadrukkelijk dat Hij zijn hand beschermend op hun kinderen legt. Zij willen ervoor zorgen en ervan genieten, dit kind van God, hun eigen kind.

Zoiets gebeurt hier in de tempel. De eerstgeborene van Jozef en Maria wordt opgedragen en losgekocht.

Intussen gaat het daar in de tempel net zo nuchter en alledaags toe als bij ons na de feestdagen. Het is allemaal weer heel gewoon. De priester neemt met een droog en onbewogen gezicht de gaven in ontvangst. Hij ziet ze nauwelijks. Het is net als met het aangeven van je kind op het stadhuis. Zelf ben je in de wolken, blij en trots als nooit tevoren, maar voor de ambtenaar achter het loket ben je nummer zoveel.

Het is daar wel een hele drukte, in de tempel, maar die drukte geldt niet hen. Iedereen is daar druk in de weer met het dienen van God. Hier worden offers gebracht, daar kun je wisselen; daar staan zingende en biddende mensen en ginds wordt gediscussieerd. Ze zullen zo maar weer naar huis gaan, Jozef en Maria met hun kind. Het is klaar.

Maar dan komen er ineens twee mensen op hen af, een man en een vrouw. En voordat ze goed en wel van hun verbazing zijn bekomen heeft de man het kind al in zijn armen. Hij zingt een soort psalm en spreekt moeilijk te verstane woorden. En de vrouw begint te spreken tegen de mensen om haar heen.

Wie er langs zou lopen zou niet veel meer zien dan een klein groepje onopvallende mensen. Zoals er zoveel van die groepjes staan daar op het tempelplein. Zoals je ze vandaag nog kunt zien bij de klagmuur in Jerusalem. Overal plukjes biddende en pratende mensen.

Wie zijn die twee mensen die ineens oog krijgen voor een echtpaar uit Nazareth met hun pas geboren en zojuist losgekocht kind? Waar moeten we ze plaatsen?

De tijd waarin Jezus werd geboren, was een roerige tijd: Romeinse bezetting, Herodes op de troon van David, hunkering naar bevrijding. Het borrelde en giste van opstandjes, terroristenacties en felle

partijtegenstellingen. Bij velen leefde een diep en hevig verlangen naar een andere, een betere tijd. Temidden van al dat roeren en bewegen leeft een groep mensen ongeorganiseerd, ongebonden, verspreid. Ze noemen zich de stillen in den lande. Ze doen niet mee met de acties, laten zich niet opzweepen door de opruiende taal, mengen zich niet in de discussies. Ze verwachten en wachten: verlossing van Jeruzalem, vertroosting voor Israel.

Ze leven bij psalmen en profeten woorden en hebben geen andere wapens dan bidden en vasten. Groot is het contrast met de felle partijen in Israel: Farizeeën, Sadduceeën en Zeloten. Groot is ook het contrast met de herders, de mensen die niets meer verwachten omdat ze nergens bij horen. Hier houdt een kleine gemeente de verwachting levend: elke dag kán het gebeuren; en het zál gebeuren!

Vreemd, want je zou toch zeggen, dat iedereen daar in de tempel, de priesters, de rabbijnen, de levieten de verwachting levend hielden? Daar zijn ze toch allemaal op gericht?

Blijkbaar is er verwachten èn verwachten; rustig afwachten en intussen je dagelijkse dingen doen, en gespannen uitzien. Simeon en Anna deden het laatste. Ze waren de wachtposten van Israel en ze vertegenwoordigden de verwachting van de profeten. Zij hebben in dit kind de Messias herkend!

En Simeon zingt een nieuwe psalm: Nu laat Gij Heer, uw dienstknecht gaan.

Simeon – een oude man zegt de traditie. Maar zo tekent Lucas hem niet.

Je zou zijn lied kunnen lezen als: Laat nu uw dienaar maar heengaan in vrede, want het is gebeurd, ik heb het mogen beleven. Oude Simeon, leg nu je moede hoofd maar rustig neer, want God heeft zijn belofte vervuld.

Maar letterlijk staat er: Gij hebt, o Heer, uw dienaar losgemaakt. Dat zijn geheimzinnige woorden. Losmaken – dat woord gebruikt Lukas verderop in zijn evangelie bij een kreupele vrouw: zij wordt losgemaakt en kan weer lopen; en bij iemand met oedeem – ook die wordt losgemaakt en gaat heen. Uw dienaar losgemaakt wil dan dus niet zeggen: laat mij nu maar sterven, maar: nu kan ik pas gaan leven! Simeon kan zijn wachterspost verlaten en opnieuw het leven ingaan.

Mijn ogen hebben uw heil gezien, vervolgt hij.

Heil – dat is wat heel gemaakt is. Zoveel wat kapot gegaan is. Lichamen, levens, verhoudingen. Genezen, hersteld, opgericht.

Heil – dat is vrede op aarde, recht voor de mensen, een menswaardig bestaan.

Hebben zijn ogen dat gezien, vraag je je af?

Daar zag hij toch maar heel weinig van in zijn dagen. Eerder het tegendeel. Veel wat daar haaks op stond. Verstoorde verhoudingen en een bezettende macht. Groepen die gewapenderhand vrede wilden oprichten.

En hier in de tempel twee gewone mensen, uit het noorden van het land, het achterland.

Met een kind.

Maar Simeon zag meer en dieper. Hij zag hoe hier deze eerstgeborene werd opgedragen en losgekocht. Al even, in een flits overzag hij het leven van dit kind. 't Doet denken aan de oude Elisabeth, die haar kind voelt opspringen in haar schoot als haar zwangere nichtje Maria haar huis binnenkomt. 't Is daar alsof de beide ongeborenen elkaar begroeten. Zoiets gebeurt hier ook. Simeon ziet zijn verwachting tot leven komen in dit eerstgeboren kind. Hij overziet het leven van dit kind van het begin tot het einde. Hij ziet welk offer dit kind gaat brengen, in trouw aan God en de mensen. Daarom spreekt hij woorden over dit kind die de tere kerstsfeer verstoren. Over Jezus als een val en opstanding van velen – dat is Goede Vrijdag en Pasen in enen, over Jezus als een teken – waar hoorden we die woorden eerder? ... en dit zal u een teken zijn ...- als een teken dat weersproken zal worden. En over het zwaard dat zal gaan door de ziel van zijn moeder, Maria. De weg naar het heil gaat door controversen en strijd heen, door tegenspraak en tegenwerking, door val en opstanding, ja door de dood heen. Hier, in dit kind, krijgt die weg contouren.

Deze woorden moesten nog gezegd worden rond de geboorte van dit kind.

Het kind dat nu in Simeons armen ligt, zal straks opstaan en op weg gaan. Hij zal mensen om zich heen verzamelen. Hij zal mensen roepen om met hem mee te gaan.

En midden in een wereld waarin nog evenveel onheil is als toen zullen ook zij het af en toe zeggen: ja, mijn ogen hebben uw heil gezien!

Amen